

Délvidéki kincs – nem csak numizmatikusoknak

A trianoni „békediktátum” aláírásának 100. évfordulójára jelent meg Király Csaba József munkája: *Egykori most határon túli magyar vármegyék és települések numizmatikai emlékei 1800–1944 között* címmel.

Erre a könyvre Dalmay Árpád hívta fel a figyelmem, megrendeltem, postafordultával meg is jött. Bár nem vagyok numizmatikus, sőt történész sem, de magyar vagyok, méghozzá délvidéki magyar. Bátran le merem írni, hisz erre a legjobb magyarázatot adja Gubás Ágota „Az igazat mondd, ne csak a valódit” c. írása az Aracs folyóirat legutóbbi számában (XXI. évf. 1. sz.). A könyvet tehát nem szigorú szakmai szempontból mutatom be, hanem úgy, ahogyan ezt egy délvidéki magyar éli meg. Jó érzés nekünk, délvidéki magyaroknak és balzsam a 2004. december 5-én rajtunk ejtett sebre, hogy az anyaországban vannak emberek, akik nagy buzgalommal és alaposítással foglalkoznak az 1920-ban az egyetemes magyarságot ért tragédiával, és nemhogy nem felejtettek el bennünket, hanem még kutatják is a múltunkat, és munkájuk eredményeivel gazdagítják ismereteinket a saját történelmünkkel kapcsolatban.

Könyve első oldalán a szerző megjegyzi: „A könyvet saját pénzből adtam ki, szerény a kivitele és szerény a példányszám is, de jó szívvel ajánlom mindazoknak az embereknek, akik érdeklődnek a határon túli magyarok és a velük élő nemzetiségek sorsa iránt.”

Nézzük meg tehát ezt a könyvet közelebbről: 30×21 cm-es, kemény borítójú kiadvány, az előlapján a történelmi Magyarország, a hátlapján pedig a zimonyi Millenniumi emlékmű és az úgynevezett irredenta szoborcsoport Dél képe látható. A kiadvány végén képtáblák találhatók, az előző fejezetekben leírt érmék, plakettek, jelvények stb. képei színesben (146–173. o.) – tehát a

szerző megjegyzése munkájáról, hogy „szerény a kivitele”, nem mondható!

Ez a könyv valójában egy sorozat első része, a szerző a továbbiakban Erdély, Felvidék, Kárpátalja és Várvidék bemutatásán dolgozik.

A bevezető rövid történelmi visszatekintést ad: Mátyás király korától elvezeti az olvasót egészen a Tito partizánjai által a délvidéki magyarság ellen 1944–1945-ben elkövetett szervezett népirtásig, de ugyanakkor tárgyilagos megjegyzést tesz az 1942-ben történt újvidéki hírhedtté vált „hideg napok”-ról is.

A szerző legrészletesebben a Délvidékkel foglalkozik:

Délvidék: 4–82. oldal

Horvát–Szlavónország, Dalmácia: 82–113.

Fiume – Modrus-Fiume vármegye: 113–118.

A fejezeteken belül ábécésorrendben mutatja be a helységeket. Először a név szerepel, ha több van belőle, akkor azokat is mind feltünteti. Ada helységgel nincs gond, az magyarul és szerbül is „Ada” (5. o.), de pl. „Bácsszentiván, Sonnhofen, Prigrewitz-Sankt-Iwan, Prigrevica” esetében már összetettebb volt a feladat (10. o.).

Ezt követi az első írásos emlék évszáma, a helység rövid története, majd a híres/hírhedt szülötteinek a felsorolása és tevékenységük rövid bemutatása. Így került például Szarvas Gábor neve mellé Rákosi Mátyásé is. Ezután külön kiemelt sorszámmal következik az adott városban lévő szobrok vagy a várossal kapcsolatban kiadott érmék, plakettek, domborművek, kitüntetések, jelvények pontos leírása: sorszám, cím, az alkotás vagy a gyártás/felavatás éve. Ezt követi az adott érme pontos méretének, anyagának szakszerű leírása. Tekinthejtük ezeket a folyamatos sorszámmal ellátott leírásokat szócikknek is. Így az egész munkában 492 szócikk szerepel, majd a végén feltüntetve a forrás, ahonnan

a szerző az adatokat származtatja. Szabadkával kapcsolatban például a szerző 39 szócikket közöl, a 130-tól a 169-ig (39–45. o.).

Numizmatikusok számára biztos, hogy „csemege”, avagy valódi kincs ez a kiadvány, de a laikus olvasónak is élmény olvasgatni, lapozgatni ezt a könyvet. A szerző bevezetőjében azt írja, hogy: „Munkám során, egy csodálatos képzeletbeli utazás során, bár jómagam sohasem jártam ezeken a területeken, megismerhettem ezt a vegyes lakosságú, mai szóval élve „multikulturális” világot [...]” (1. o.).

Nos, e sorok írója viszont, aki egyidős a szerzővel (1944-esek), szinte minden megemléített helységben járt, sok mindent látott mindazokból, amikről a szerző írt, így sok régi szép emlék elevenedik fel az emberben. Azt tudtam, hogy az adaiak nem nagyon dicsekednek városuk szülöttjével, Rákosi Mátyással, de azt már nem, hogy Bárczi Géza Kossuth-díjas nyelvész, akadémikus Zombor város szülötte volt (63. o.). Egyetemista korában e sorok írója élvezhette Bárczi professzor úr *A magyar nyelv életrajza* c. vendégelőadását az Újvidéki Egyetemen – sőt tékké öltönyben jött be a keskeny arcú, közép-

termetű professzor úr, és „Hölgyeim és Uraim!” megszólítással kezdte előadását – ami akkor, az 1960-as években még szokatlan volt. Mindezt e könyv lapozgatása hozta elő a feledés homályából, hisz mindez több mint 50 (!) évvel ezelőtt történt.

A könyv részletes bibliográfiai adatokkal, internetforrásokkal, szójegyzékekkel egészül ki, mint pl. az Egykori délvidéki magyar vármegyék és települések névmutatója, az adott helység összes elnevezéseivel (142–145. o.). Különösen jelentős a Külföldi szobrászok, éremművészek, ötvösök, vésnökök, éremgyártó cégek, öntödék, kőfaragók és építésszek jegyzéke (139–142. o.). Olvasva ezt a névjegyzéket, sok-sok ismerős alak jelenik meg előttünk, vagy azért, mert ma is látjuk alkotásaikat, vagy személyesen ismertük/ ismerjük őket.

E könyv értékét abban látom, hogy habár a szerző – ahogyan írja – csupán képzeletbeli utazást tett, hisz sohasem járt az említett területeken, mégis alapos kutatómunkája alapján sikerült neki ezt a valójában vegyes lakosságú és viharos történelemmel rendelkező világot hitelesen bemutatnia, és az olvasó előtt megjelenítenie.

Kilégzés III.